

Jolanta Szulc

O normalizacji i standardach

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 4, 11-12

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O NORMALIZACJI I STANDARDACH

Podstawowe cele i zasady normalizacji omówiono w *Ustawie z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, w której zapisano, że jest to „działalność zmierzająca do uzyskania optymalnego, w danych okolicznościach, stopnia uporządkowania w określonym zakresie, poprzez ustalanie postanowień przeznaczonych do powszechnego i wielokrotnego stosowania, dotyczących istniejących lub mogących wystąpić problemów” (Art. 2). Pojęcie normalizacji oraz inne terminy, takie jak norma, dokument normatywny, konsens zdefiniowano w normie PN-EN 45020:2009 *Normalizacja i dziedziny związane – Terminologia ogólna*, która jest polskim odpowiednikiem EN 45020:2006 *Standardization and related activities – General vocabulary (ISO/IEC Guide 2:2004)*. Norma ta ma na celu ułatwienie wzajemnego porozumienia między członkami organizacji normalizacyjnych, a także ich kontaktów z różnymi instytucjami rządowymi i pozarządowymi biorącymi udział w działalności normalizacyjnej na szczeblu międzynarodowym, regionalnym i krajowym.

Do głównych organizacji normalizacyjnych należą – na szczeblu międzynarodowym: International Organization for Standardization (ISO), International Electrotechnical Commission (IEC), International Telecommunication Union (ITU), na szczeblu regionalnym: European Committee for Standardization (CEN), European Committee for Electrotechnical Standardization (CENELEC), European Telecommunications Standards Institute (ETSI), a na szczeblu krajowym: Polski Komitet Normalizacyjny (PKN). Głównym zadaniem tych organizacji jest promowanie i wprowadzanie w życie norm w różnych obszarach, co ma umożliwić rozwój normalizacji w skali światowej.

W Polsce krajową jednostką normalizacyjną jest Polski Komitet Normalizacyjny. Do zadań Komitetu należą m.in. organizowanie i nadzorowanie działań związanych z opracowaniem i rozpowszechnianiem Polskich Norm, reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych i regionalnych organizacjach związanych z opracowaniem dokumentów norma-

lizacyjnych, inicjowanie i organizowanie pracy komitetów technicznych. Jednym z komitetów jest Komitet Techniczny (KT) nr 242 ds. Informacji i Dokumentacji. Został on powołany w 1994 r. (wówczas pod nazwą Normalizacyjnej Komisji Problemowej) w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Przedmiotem prac KT nr 242 są problemy szeroko rozumianego bibliotekarstwa, bibliografii i informacji naukowej. Komitet zajmuje się opracowaniem i opiniowaniem norm z zakresu kompozycji, identyfikacji, opisu, przechowywania i konserwacji dokumentów, kodowania i konwersji pism, języków informacyjno-wyszukiwawczych, zastosowania komputerów, terminologii. Normy terminologiczne są także przedmiotem zainteresowania KT nr 256 ds. Terminologii, Innych Zasobów Językowych i Zarządzania Treścią. KT nr 242 i KT nr 256 w wymiarze międzynarodowym współpracują z ISO/TC 37 *Terminology and other language and content resources* i jego podkomitetami oraz ISO/TC 46 *Information and documentation* i jego podkomitetami. KT nr 256 na szczeblu europejskim odpowiada za współpracę w sektorze CEN/SS F06 *Terminology principles*.

Opis dokumentów wymaga stosowania norm i standardów. Osobnym zagadnieniem jest przestrzeganie znormalizowanych zasad opisu bibliograficznego. Brak konsekwencji w tym zakresie obniża jakość tworzonych opisów i utrudnia dostęp do informacji. Pojawiają się także nowe modele opisu danych bibliograficznych i wzorcowych, takie jak Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) czy Functional Requirements for Authority Data (FRAD). Oba te modele stanowią podstawę teoretyczną dla opracowania nowych zasad katalogowania Resource Description and Access (RDA).

Obszary oddziaływania normalizacji są określane przez szczebel, aspekt oraz dziedzinę. Głównymi jej udziałowcami są producenci, usługodawcy, dostawcy, użytkownicy (przemysłowi), konsumenci, władze publiczne, środowiska naukowe. Normy (zgodnie z *Ustawą z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*) sprzyjają komunikowaniu się i usuwaniu barier technicznych w handlu, w ochronie życia, zdrowia, środowiska. Służą zwiększeniu bezpieczeństwa pracy, ułatwiają eksport, dają gwarancję odpowiedniej jakości. Pozwalają na upowszechnianie postępu technicznego, sprzyjają utrwalaniu osiągnięć nauki i techniki, dają gwarancję porównywalnego standardu wyrobów i usług. Przykładem normy, która systematyzuje wiedzę na temat zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialności społecznej, jest norma PN-ISO 2600:2012 *Wytyczne dotyczące społecznej odpowiedzialności*, będąca odpowiednikiem ISO 2600:2010 *Guidance on social responsibility*. Norma zawiera wskazówki dotyczące odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, które mogą być wykorzystane w działaniach związanych z polityką społeczną. Wydaje się, że ta i inne normy będą odgrywały coraz większą rolę w rozwoju społeczeństwa informacyjnego.

Jolanta Szulc